

Л. Биковський

**ВЕЛИКОДЕРЖАВНІ
ПРОБЛЕМИ УКРАЇНИ**

Український Океанічний Інститут

Ч.1

Лев Биковський

ВЕЛИКОДЕРЖАВНІ
ПРОБЛЕМИ УКРАЇНИ

- 1942 -

На правах рукопису

Київ - Рostів - Тбілісі - Тебриз - Бендер Шапур

Відбитка з "Чорноморського Збірника", книга перша.
/Видання Українського Чорноморського Інституту Ч.10/.

Авторські права застережені

"... за великопростірною експанзією не могла ще досі слідувати великопросторність політичної думки. Вона щойно наново зароджується в українському народі..."

/РУДНИЦЬКИЙ* Ст.: Україна в світлі політичної географії. Берлін 1933, стор.79/.

Останніми часами знаходимося в повінї всіляких п в і л е й -
н и х с в я т к у в а н ь, споминів та річниць, що відбуваються
словом, друком і чинном. Всі вони на загал ставлять собі завдання
зробити певні підсумки досягнень в українському житті.

Ці прояви нашого громадського життя є дуже цінні для утриман-
ня т р е в а л о с т и у к р а ї н с ь к о ї і с т о р и ч -
н о ї т р а д и ц і ї. Але всі вони під цим оглядом є подекуди
однобічні й невиснажливі, бо кладуть переважно натиск тільки на не-
давнє минуле, торкаються тільки того, що сталося. З тої час, як по-
діл часу на минуле, сучасне й майбутнє є проблематичним. С л и -
ш е в і ч н і с т ь !

Треба кожодчасно будувати перспективу життя нації не на відір-
ваному минулому чи майбутньому, а на перспективі суцільної вічно-
сти. Що було в минулому ми н о д е ж у д и знаємо, що буде в
майбутньому лише з д о г а д у є м о с я. Але треба кожної хвили-
ни нашого історичного буття окреслювати своє відношення до життя й
до історичних завдань перед обличчям вічності й перед судом вічно-
сти /Н.Бердяєв/.

Минуле обумовляє сучасність. Одночасно є воно заповітом на ма-
бутнє. Тому для суцільності життя нації треба їх завжди лучити з
собою. Г о в о р я ч и п р о л і н і ї м и н у л о г о ,

слід одночасно намічати й напрям-
ні можливого майбутнього. Робимо це підсу-
мовуючи або відновляючи думки, події та стремління, що мали місце
або намічалися в минулому. Тракуємо минуле позитивно-стверджуючи
те, що було зроблено, як і негативне - що могло і повинно було бу-
ти здійснене, а що з тих чи інших причин не сталося.

Цього роду спроби історіософічних і політичних міркувань та
прогноз на майбутнє, для утримання суцільної лінії
життя нації, особливо потрібні нині, в часи історичного
перелому, велетенського здвигу-новітньої мандрівки народів і ідей,
що в них бере уділ і наш нарід.

Тяглість історичної долі українського
народу й наредів, що були органічним і психічним підґрунтям для
нього, дається виразно ствердити віддавна./В.Цербаківський/.

В цій справі приєднуємося до думки деяких вчених та публіци-
стів, що поширюють рямці нашої істо-
рії.

Цілі історичні доби, які колись мали місце на наших землях, за-
раховують вони до української історії.

Адже ми органічно й психічно походимо від них, єємо їхніми
спадкоємцями, так само як і наші нащадки будуть нашими продовжува-
телями фізично й психічно на тисячеліття вперед. /І.Гнатишак/.

Для наших завдань вистачить тут лише побіжно згадати про кіль-
ка головніших моментів-етапів, що по черзі обумовлювали дальший
перебіг нашої історичної долі.

Першою, особливо важною для цілого Східного Середзем'я і ди-
нарської раси та з'окрема для нашого народу, історичною добою в

Просторі Чорного моря були геленські часи, особливо ж рухливий та вагітний думками й подіями IV-ий вік до Р.Хр.- це ч а с и О л е к с а н д р а М а к е д о н с ь к о г о .

Вони виповнені не тільки визначними політичними подіями, вели-тенськими ві.ськовими походами, але й величними спробами-думками про організацію в Просторі Середземного й Чорного морів та в чере-ні Західньої Азії універсальної, наднаціональної о к е а н і ч - н о ї в е л и к о д е р ж а в и на засадах рівності й перемі-шання всіх народів /побідників і побіджених/ з меток витворити цим шляхом нову культурно-історичну формацію людства. /С.М.Ковалев/.

Ці події та ідеї, як рівно ж сама особа Олександра Македон-ського, мали великий вплив на перебіг і формування послідуочної до-лі й характеру нашого народу. Згадаймо хоч би й те, що на протязі майже тисячеліття, бо від старо-українських аж по козацькі часи, більше сотні українських поколінь виховувалися на повісті "Олек-сандрія". Слив до кінця XVIII-го віку Великий монарх -Олексан-дер Македонський був славок і взором для нашого лицарства./Каллаш/

Н о г о ж п о л і т и ч н і п о с у в и й д у м к и л и ш а к т ь с я д л я н а с п о л і т и ч н и м и в к а - з і в к а м и - з а п о в і т а м и н а т и с я ч е л і т т я !

Слідуючою доброю, що вже безпосередньо, не тільки психічно, але й фізично обняла наші землі, це були часи Б о с п о р с ь к о ї Д е р ж а в и , заснованої на межі Чорного й Єзівського морів. Її культура є могутньою увертюрою до властивої української історії. /М.Гнатшак/.

Кульмінаційним пунктом цієї доби була славна м о р с ь к а П о н т і й с ь к а В е л и к о д е р ж а в а , що обіймала майже

увесь басейн Чорного моря.

Ціле II і I століття перед Р.Хр.виповнене героїчними зусиллями надзвичайної, не тільки у ті часи, людини, що нею був цісарь Понтійський /Чорноморський/ М і т р и д а т VI Є в п а т о р. Цей нащадок в прямій лінії Александра Македонського, стремлячи до створення Чорноморської спільноти, володів аж 18-ма мовами підвладних та сусідніх народів.

Римський світ, що переміг його згодом, зробив все, щоб пам'ять про цього державно-організаційного велитня загинула. Але нівітня археологія відтворила у повній красі й величі те, що з ним було związane й що зовемо П о н т і й с ь к о ю /Чорноморською/ к у л ь т у р о ю. /В.Щербаківський/.

Живемо нею й по сьогоднішній день, житимемо нею ще довгі століття, стремлячи одночасне до здійснення політичних заповітів цієї Ч о р н о м о р е ь к о ї надлюдини. /Ю.Липа/.

Третью добок був також рухливий, могутній та блискучий подіями й думками с у х о д о л о в и й великодержавний період нашої історії. Це старо-українські, Великокнязівські часи Руси-України X XII віків, продовжувателькі Візантійських /Чорноморських/ традицій, з їх кульмінаційним пунктом за В о л о д и м и р а В е л и к о г о. /С.Губчак/.

Ця доба не тільки визначила в імперському мірилі сферу наших інтересів і окреслила розвій нашої історії на століття вперед, але й дала зміст релігії та державності кільком сусіднім народам. /М.Антонович/.

Слідуючий етап - це бурхливі часи XVI-XVII століть к о з а ц ь

к о ї д о б и з кульмінаційним пунктом за гетьмана Б о г д а -
н а Х м е л ь н и ц ь к о г о .

Великий Гетьман, стремлячи до засновання Р у с ь к о г о
К н я з і в с т в а на землях, що сягали далеко поза межі козаць-
ко-української нації, ві д н о в и в б л и с к у ч і т р а -
д и ц і ї та з а в д а н н я С т а р о к н я з і в с ь к о
д е р ж а в н о с т и . На думку істориків був він найбільш визнач-
верства
ною постаттю серед пануючої тодішньої Східної Європи./Кордуба/.
Його політичні задуми та державно -
о. р г а н і з а ц і й н і п л а н и , виявлені під час десяти-
літнього гетьманування, лишаються для нас запевітом на довгі часи.

Козацько-державна доба своїми подіями, суспільними формаціями
та думками, в рамках переважно с у х о д о л о в о ї с и с т е -
м и , дала розгін, форму й зміст нашій історії майже до кінця XVIII
го віку.

Стже, приглядаючись до цієї величньої ф л к к т у а ц і ї
у к р а ї н с ь к о г о ж и т т я на протязі тисячеліть, бачи-
мо, що напруженість, зміст, форми і напрям цих подій та думок в
кожній добі залежали від умов в н у т р і ш н і х , тоб-то україн-
ських, і з о в н і ш н і х - духу часу, стану тодішньої цивіліза-
ції, міжнародніх відносин, то що. Рівно ж бачимо залежність від
п р и ч и н п л о с т і й н о ділячих /напр.-географічного по-
ложення, підсення, землі, біологічно-расових причин, то що/, та
з м і н н и х /напр.- кількості людських мас, їх консолідації, еко-
номічного розвитку, політичних ситуацій, то що/.

Взагалі науковці вважають, що історичний процес витворюється
комбінацією м а т е р і а л ь н и х і п с и х і ч н и х

ч и н н и к і в.

М а т е р і я л ь н і чинники лишаються на протязі століть майже незмінними.

П с и х і ч н і ж чинники, що знаходяться рівно ж в постійній флюктуації, як і матеріальні, до того ще й постійно зростають, тухавіють. Психічна енергія передається з покоління в покоління як і фізична, але ділаючи на інші духові енергії, не зникає, а навпаки, нагромаджується й тухавіє. Що вже раз сталося психічно складником історичного життя не гине, каже історик, а ділає далі. Культура не зникає, не загибає цілком, лише покоління в ній чергуються, і кожне наступне доробляє новий зміст та нові форми.

Таке постійне тухавіння й нагромадження в історичному світі духових засобів, і то в такій степені, що її годі означити, потягає за собою ланцюжком що раз то дальші та що раз то більш скомпліковані консеквенції. /Л.Шінкель/.

Для наших цілей вистачить підкреслити, що де які з цих чинників ділають на протязі обмеженого часу й простороні, інші знову ж переростають ці межі та невинно зростаючи, д і л а ю т ь п о с т і й н о.

Це вони власно що раз то надають в різні часи к о н к р е т н у ф о р м у с х о ж о с т и до себе політичним подіям, різним суспільним та державним формаціям, теоріям, бажанням, відчужанням та стремлінням, як тільки вертають умовини /ситуації/ подібні до тих, що їх в своєму часі витворили. В такому разі прийнято говорити про те, щ о і с т о р і я м о в л я в б и п о в т о р я є т ь с я.

Цим всім пояснюється також і той, а не інший зміст, форми та

напрямні в життя нашого народу, що прокинулися в його новому історичному етапі - в XX-му столітті.

Цей рухливий вік, щойно запечаткований, виразно свідчить про те, наслідком багатьох причин /передовсім лучбового характеру/ історія знову повертає в наш бік. /Ст.Рудницький/.

Історичний процес, що в цих сторонах світу призвів на протязі останніх майже 2 1/2 тисячів літ до зміни великодержавних форм буття від океанічних до морських та суходолових, дійшов очевидячки до своєї крайньої межі. Нині він здається розпочав ділати у відворотньому напрямі, стремлячи перейти на протязі найближчих століть від новітнього суходолового державного буття знову до морського та океанічного.

Разом з тим відживають та починають здійснюватися також і відвічні заповіді попередніх поколінь.

Тому ми є свідками й учасниками знову величезних суспільних рухів серед народніх мас. Почалися спроби відновлення української державності іншим в формі останньої доби, тобто гетьманщини.

/О.Губчак/.

Знову загострюється відвічна боротьба півдня /України/ з північчю /Московщиною/ до повного підбиття цих північних країв. В цей спосіб здійснюється заповіт Володимира Великого - будівничого суходолової української державності

/О.Губчак/.

Одночасно з цим знову розвивається делитенська українська експанзія в бік Чорного моря, що намагається епанувати Чорноморським Простором. /І.Шовгенів/. Цим здійснюється заповіт Мітрідата VI Євпатора - будівничого морської - Пентійської Великодержави. /Ю.Липа/.

Далі як логічний вислід такої політичної ситуації, тоб то підбиття Московщини, повстання Української, а згодом Чорноморської Великодержави, прокидається вже й тепер серед українських мас не-впинне тяжіння на південь до відкритого Індійського океану через епановання Кавказу й Західньої /Іранської/ Азії та засновання океанічної великодержави. /Ст.Рудницький/. Цим здійснюється заповіт Олександра Македонського.

Все це разом виконується етапами в часі, виповнюється вщерть надзвичайною життєвістю й динамізмом українських дебілних мас. Вони опановують всілякими способами психічно й фізично/колонізаційно, економічно, культурно, політично й стратегічно/ свій життєвий простір, використовуючи як підложя споріднені з ними місцеві народи й культури.

В той спосіб поволі витворюється, а на протязі найближчих століть цей процес мабуть буде в цьому напрямі неупинно розвиватися та поглиблюватися нова історична формація - українство, що стремить стати новим культурно-історичним типом в розвитку людства. /Н.Я.Данилевський/.

Ось в скороченні істота й зміст відвіч-

ного історичного процесу вагядлового характеру, що відбувається на наших землях.

Напрямні його та історичні перспективи виявилися наново перед нашим народом вже наприкінці XVIII-го, а остаточно в другій половині XIX-го віку: згадаймо напр.про українську колонізаційну хвилю в напрямку Заволжя й Сибіру, а особливо на Півн.Кавказ, Закавказзя /Мугань/ та Північний Іран.

У повній силі цей процес виступає в сучасному переломовому XIX-му столітті. У столітті, що в ньому так виразно й величньо зливається наше минуле з майбутнім, у столітті, що започатковує нову чергову історичну добу невпинної борні українських мас думкою й чином за свої відвічні інтереси та ідеали.

Прокидаючись до цієї борні нап.нарід веде її суто-українськими способами й своїми відвічними географічно-історичними шляхами-етапами: сухоподовим, морським і океанічним.

Напруженість боротьби, її досягнення в політичних і суспільних подіях, посувах, формаціях, ідеях та напрямі, виявлені в цьому віці, визначатимуть дальший хід нашої історії - вони будуть заповітом на дальші століття.

Тому на нас тяжить велика відповідальність не тільки в царині дії, але й слова-думки. Увиля вимагає від нас вмілого пізнання й коментування минулого, влучних посувів і думок в сучасному та правильного, далекоглядного, згідного з натурою нашою та ходом історичного процесу плану -

в а н н я   н а   м а й б у т н є .

Велитенські сучасні події, що закресні в мірилі цілих континентів /Ф.Фрид/ і століть, при вживанню здобутків сучасної європейської технічної цивілізації, вимагають від нас рівно ж величезного напруження інтелекту, волі й зусиль - в и м а г а ю т ь   б у т и
н а   в и с о т і   з а в д а н ь .

Різниця між попередніми історичними періодами а сучасним полягає здається не тільки в мірилі часу й простору, в темпі, в організації, в техніці то що, але й в тому, щ о   н и н і   в и с т у -
п а є м о   н а   і с т о р и ч н і й   а р е н і   б і л ь ш
с в і д о м і   й   о з б р о є н і   д у х о в є , з у с і м наддбанням психічної енергії за попередніх поколінь. Сучасний стан наук в історичній та теоретичній царинах дає нам спроможність
краще ніж колись усвідомити собі наше минуле та істоту й тенденції процесів, що їх переживаємо. З другої сторони стан практичних наук дозволяє нам стати подекуди підметом, а не предметом історії, д а є   з м о г у   с в і д о м о   й   п л а н о в о   з м і н я -
т и   с у ч а с н і с т ь   т а   б у д у в а т и   м а й б у т -
н і с т ь   в   б а ж а н о м у   й   п р и т а м а н н о м у
д л я   н а с   н а п р я м і . /К.Кщечковський/.

Тому слушно каже дослідник, щ о   м о ж е м о   й   м у с и -
м о   м а т и   п і д с т а в и   д о   р е а л ь н о ї   д і ї   н а   с т о л і т т я . М у с и м о   й
м о ж е м о   м а т и   г л и б ш и й   с у т о - у к р а ї н с ь к и й , в и п л и в а ю ч и й   з   н а п о ї
історії та прикмет нації погляд на політику помимо тих чи інших
хвилевих кон'юктур. /Ю.Липа/.

Такими сучасними підставами для реальної дії суть для нас не тільки сучасні стихійні, передовсім колонізаційні, р у х и
н а р о д н і х   м а с , а л е й   з а п с в і т и   в е л и т н і в   н а ш о ї

історії - Богдана Хмельницького, Володимира Великого, Мітрідата VI Євпатора та Олександра Македонського.

Іхні ідеї та програми, з поправкою на сьогочасність, суть для нас провідними зірками, витічують напрямні для всесторонньої теоретичної й практичної діяльності українського народу, як рівно ж і для формації, що він їх згодом витворить, не тільки на нинішній день, але й на довгі століття вперед.

Вище згадані практичні /а передовсім політичні в широкому розумінню/ посуви повинні йти в парі, або й бути попереджувані відповідною теоретичною підготовкою. Студії в цьому напрямі є вельми на часі.

Всестороннє дослідження згаданих проблемів слід би було зосередити в спеціально для того зорганізованих українських: сухо-доловому /континентальному/, морському та океанічному науково-дослідних інститутах.

Перед нами багата, мало досліджена, плідна й приваблива, не тільки з національного обов'язку тематика, що відкриває перед нами що раз то нові, а в дійсності відвічні, суто-українські обрії думки й дії. Праці непочатий край для тисячів науковців-дослідників, публіцистів, мистців, письменників, поетів, видавців то що.

Наразі дослід в цьому напрямі розпочав від недавна в міру сил своїх Український Чорноморський Інститут.

Залучена схема представляє колами згадані в тексті три доби розвитку української великодержавности. Тим самим намічають-

ся засяги дослідів відповідних інститутів.

Стрілкою з півночі /сучасна Україна/ на південь /Іранська затока/ показаний схематично головний експансійний стрижень усіх трьох майбутніх українських державних формацій.

Він лучить ці формації послідовно в часі й простороні та одночасно є спільним чинником у вивчанню в згаданих інститутах П р и з н а ч е н н я У к р а ї н и /Ю.Липа/ в цьому історичному процесі.

Л І Т Е Р А Т У Р А.

---

1. АНТОНОВИЧ М.: Історія України. Част.І-III. Прага 1941.
2. БЕРДЯЄВ Н.: Смысл истории. Берлин 1923.
3. ВОЗНЯК М.: Усторія укр.літератури. Т.І-II. У Львові 1920-21.
4. ГАСВСЬКИЙ* С.: Київські списки повісти "Александрія". "Записки Укр.Наук.Т-ва у Києві". Т.Х. Київ.
5. ДАНИЛЕВСЬКИЙ* Н.Я.: Россія и Европа. С.П.Б. 1871.
6. ДОРОШЕНКО Д.: Нарис історії України. Т.І-II. Варшава 1932-33.
7. ГНАТИШАК І.: Історія української літератури. Част.І. Стара доба. Прага 1941.
8. ГРУШЕВСЬКИЙ* М.: Історія України-Руси. Т.І-VIII. Київ-Львів 1922.
9. ГУБЧАК О.: До Української Імперії. "За Велич Нації".../Збірник/.Львів 1938, стор.130-137.
10. ГУБЧАК О.: Геополітичне розуміння історії."Нація в Поході". Берлін 1940, Ч.7-8, стор.10-14.
11. ІНГУЛЕЦЬ В.: За Українське море. Істор.нарис завоювання Чорного Моря укр.народом. Прага 1941.
12. Історія українського війська. Львів 1936.

13. КАЛЛАШ В.: Южнорусский список "Александрии" конца XVIII ст. "Кіевская Старина", Т.ХІХ. Кіев 1887.
14. КАРДАШ Г.: Золоте слово. Вибір з історичних джерел. Прага 1941.
15. КОВАЛЕВ С.И.: Александр Македонский. Ленинград 1937.
16. КРИПЯКЕВИЧ І.: "Відвічна вісь України". "Сьогоднішнє і минуле", Львів 1939, № 1.
17. КУБІЙОВИЧ В.: Географія укр.і сумежних земель. Т.І.Львів 1938.
18. КУЛАКОВСЬКИЙ Ю.: Прошлое Тавриды. Киев 1914.
19. ЛЕВИН Мос.Д.: Ирак /Современная Месопотамия/.Москва 1937.
20. ЛИПА Ю.: Королівство Київське по проєкту Бісмарка. Одеса 1917.
21. ЛИПА Ю.: Українська доба. Варшава 1935.
22. ЛИПА Ю.: Українська раса. Варшава 1937.
23. ЛИПА Ю.: Призначення України. Львів 1938.
24. ЛИПА Ю.: Панування, труд і лад. Варшава 1940.
25. ЛИПА Ю.: Чорноморська доктрина. Варшава 1940.
26. ЛИПА Ю.: Розподіл Росії. Київ 1941.
27. ЛИПА Ю. і БИКОВСЬКИЙ Л.: Чорноморський Простір. Атлас.Варшава 1941.
28. ЛИПИНСЬКИЙ В.: Україна на переломі. Київ-Відень 1920.
29. ПЕРСИЯ. Економично-інформаційний справочник. Тифліс 1934.
30. РУДНИЦКИЙ Ст.:Основи землезнання України. Част.І-ІІ.Прага 1923.
31. РУДНИЦКИЙ Ст.: Україна в світлі політичної географії.Берлін 1923.
32. СИНЯВСЬКИЙ А.: Україна й Близький Схід в геополітичному відношенню. "Східній Світ",Харків 1928 № 2, стор. 59-78.
33. УКРАЇНСЬКИЙ* ДЕРЖАВНИК. Календарь-альманах на 1942 рік.Берлін 1942.

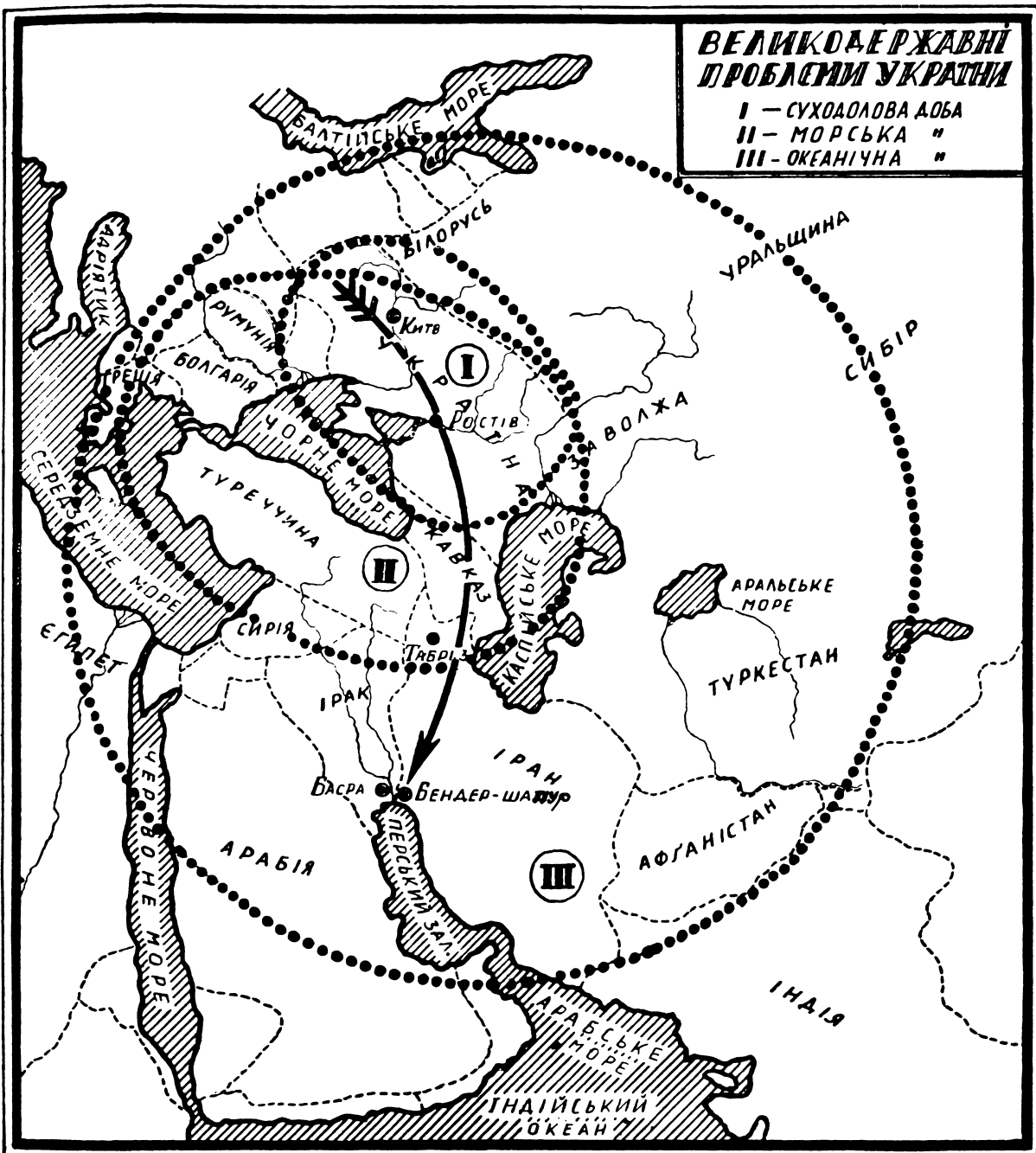
34. ШОВГЕНІВ І.: Чорне Море. Гідрографічний нарис Чорного моря та його басейну. Варшава 1941.
35. ШОВГЕНІВ І.-САДОВСЬКИЙ В.: Український Чорноморський Інститут. Програма діяльності. Одеса... 1941.
36. ШРАБШТАЙН С.: Будівництво трансперської залізниці. Харків 1928. "Східний світ".
37. ШТУЛЬ О.: Віки говорять. "Календар альманах Сурми" на 1941 рік. Прага 1940, стор.44-58.
38. ЦЕРБАКІВСЬКИЙ В.: Формация української нації. Прага 1941.
- @ -
39. The Cambridge Ancient History. Vol.VI. Cambridge 1927.
40. ANSTLEY V.: The Trade of the Indian Ocean. London 1929.
41. FINKIEL L.: Pojęcie, zakres i zadania dziejów powszechnych. "Wielka Historia Powszechna T.I i M." T.I, Warszawa 1935.
42. FRIED A.: Die "Weltwirtschaft der Grossräume." "Das XX. Jahrhundert", November 1940, Jena, Seite 311-318.
43. FRIED F.: Die Zukunft des Welthandels. München 1941.
44. FRÜCHTL H.: Ein Brief über die Zukunftsrolle der Ukraine. /Manuskript/. Східний фронт, ам. 5.VI.1941.
45. GRAEFE A.: Iran. Das neue Persien. Berlin 1937.
46. HANDBUCH d. UKRAINE. Hrsg., von Prof. Dr. J. Mirtschuk. Berlin 1941.
47. HESSE F.: Persien. Entwicklung u. Gegenwart. Berlin 1932.
48. HINZ W.: Iran. Politik und Kultur von Kyros bis Reza Shah. Leipzig 1938.
49. JANTZEN W.: Geopolitik im Kartenbild. Mittelmeer. Heidelberg...
50. JELINSKI Czesł.: Irak. Warszawa 1938.
51. KLUGE H.: Das Königreich Irak. Leipzig 1934.

52. KOLBE W.: Das Weltreich Alexanders des Grossen.
Rostock 1916.
53. KORDUBA M.: Chmielnicki... "Polski Słownik Biograficzny Polsk.Akad.Um." T.III. Kraków
1937, str.329-334.
54. ~~KIEZECZKOWSKI~~ K.: O stanowisko nauk praktycznych.
"Nauka Polska", T.XXI.Warszawa
1936. str.45-74.
55. MILLS S.B.: Countries and Tribes of Persian Gulf.
London 1919.
56. NAKHAI M.: L'évolution politique de l'Iran.Bruxelles
1938.
57. PAHL F.: Das politische Antlitz der Erde. Ein Welt-
politischer Atlas. Leipzig 1940.
58. PERSJA. "Rynki zbytu". Wyd.Państw.Instytutu Ekspor-
towego. T.IV. Warszawa 1929, str.872-886.
59. PHILIPPSON A.: Das Mittelmeergebiet. Seine geogra-
phische und kulturelle Eigenart.
Leipzig-Berlin 1922.
60. POL W.: Persja. Warszawa 1928.
61. PRZEWORSKI S.: Azja Zachodnia./Wielka Geografia
Powszechna/. Warszawa 1934.
62. RADET G.: Alexandre le Grand. Paris 1931.
63. REINACH T.: Mithridates Eupator. Paris 1890.
64. STANLEY R.: The Indian Ocean. London 1932.
65. SCHOTT G.: Geographie d.Indischen u.Stillen Ozeans.
Hamburg 1935.
66. SCHUMANN H.: Der Hetmanstaat /1654-1764/."Jahr-
bücher für Geschichte Osteuropas".
Bd.I.1936.
67. SHLEAN V.: The new Persia. London 1927.
68. SOFCUDEH H.: L'Evolution économique de l'Iran et
ses problèmes. Paris 1937.
69. SPENGLER O.: Der Untergang des Abendlandes. Bd.I-II.
München 1929, 1927.

70. STATESMANS YEARBOOK. 1939. London.
71. VADALA R.: Le Golfe Persique. Paris 1920.
72. VORDER u. SÜDASIE in Natur, Kultur u. Wirtschaft.
"Handbuch d. Geographischen Wissen-
schaft". Potsdam 1937.
73. WHEELER B.J.: Alexander the Great. London 1900.
74. Wielka Historia Powszechna T.I i II. Dzieje
greckie. Warszawa 1934, str. 541-583.
75. WILCKEN U.: Alexander der Grosse. Leipzig 1931.
76. WILSON A.T.: The Persian Gulf. London 1926.
77. ZNANIŁCKI Fl.: Upadek cywilizacji zachodniej. Poznań
1921.
78. RÜCKERT H.: Lehrbuch der Weltgeschichte. Bd. I-II.
Leipzig 1857.

ВЕЛИКОДЕРЖАВНІ ПРОБЛЕМИ УКРАЇНИ

- I — СУХОДОЛОВА ДОБА
- II — МОРСЬКА "
- III — ОКЕАНІЧНА "

ВИДАННЯ УКРАЇНСЬКОГО ЧОРНОМОРСЬКОГО ІНСТИТУТУ.

Досі вийшли:

Ч.І.

Ю р і й Л и п а: ЧОРНОМОРСЬКА ДОКТРИНА. Варшава 1940./29х20/
стор.124. VI. На правах рукопису. Ціна 15 зл.
З м і с т: Дефініція. Ч а с т и н а п е р ш а: 1.Чорноморський простір. 2.Роля України. 3.Ключ склепіння. 4.Таврида-осередок. 5.Гністер - опертя на Заході. 6.Дон - опертя на Оході. 7.Окреслювання кордонів. 8.Колонізаційний рух XIV ст. 9.Колонізаційний рух XX ст. 10.Закони розселення Українців. 11.Перелом характеру мас. 12.Фізична оборонність. 13.Духова оборонність. 14.Підкавказзя і Кавказ. 15.Одність Кавказу. 16.Каспійська брама. 17.Туреччина. 18.Роля Кремля. 19.Іранський поміст. 20.Греція й Альбанія. 21.Дунайська брама. 22.Балканські війни. 23.Вузол Єгославії. 24.Болгарія. 25.Румунія й Угорщина. 26.Чорноморські землі як колонізаційний простір. 27.Чорноморські форми продукції. 28.Натиск на Чорне море. 29.Свідомість єдності. 30.Політичні перспективи. 31.Союз Чорноморських держав. Ч а с т и н а д р у г а: 1.Море і його характеристика. II.Чорноморські ріки. III.Культури над Чорним морем. IV.Чорноморська торгівля. V.Релігії над Чорним морем. VI.Типи держав і людей. VII.Чорноморський характер. VIII.Символ Чорного моря.-Послівя. Література.

Ч.2.

Л е в Б и к о в с ь к и й: ТУРЕЧЧИНА.Бібліографічні матеріали. Варшава 1940. /31х31/, стор.68. На правах рукопису. Ціна 5 зл.

З м і с т: Передмова. Перегляд літератури. Загальні твори. Філософія на релігієзнавство. Суспільні знання. Мовознавство. Природознавство. Прикладні знання. Мистецтво. Письменство. Історія. Географія. Читателі.- Послівя.- Показник.

Ч.3.

Г.І.Б р а т і я н у: ПОЧАТКИ ТОРГІВЛІ НА ЧОРНОМУ МОРІ.Варшава 1940. /31х22/, стор.42. На правах рукопису. Ціна 3 зл.

З м і с т: Передмова проф.І.Шовгенова. Вступ. Географічний огляд. Іранці та греки: грецька колонізація на берегах Понту Евксинського. Понтійське царство та римське завоювання. Великі інвазії. Торгівля Візантії з хозарами та українцями. Інвазії команів та турків. Монголи та італійці у XIII ст. Примітки.

Ч.4.

О л е г К у л и н я к: ЧОРНОМОРСЬКА ПРОБЛЕМА В УКРАЇНСЬКІЙ ПРОМИСЛОВОСТІ.Варшава 1941 /31х22/, стор. 52 і схема. На правах рукопису.Ціна 4 зл.

З м і с т: Вступ. Вугілля. Металі й машини. Цукор. Нафта. Текстильна промисловість. Закінчення. Література. Схема.

Ч.5.

І в а н Ш о в г е н і в: ЧОРНЕ МОРЕ. Гідрографічний нарис. Чорного моря та його басейну. Варшава 1941. /31x22/, стор. 112 і карта. На правах рукопису. Ціна 10 зл.

З м і с т: Вступ. Короткий огляд історичних подій на землях довкруги Чорного моря. Гідрографія Чорного й Озівського морів. 1. Генеза, положення, величина. 2. Батиметрія Чорного й Озівського морів. 3. Природа морського дна. 4. Опис берегів Чорного й Озівського морів. 5. Острови. 6. Лимани. 7. Властивості води Чорного й Озівського морів. 8. Вітри, бурі, тумани. 9. Рухи води. 10. Флора й фауна Чорного моря. 11. Рейси пароплавів на Чорному й Озівському морях. Гідрографія головних річок чорноморського басейну. 1. Загальні uwagi. 2. Опис головніших річок Чорноморського басейну: Рязань, Кам'я, Провад'я, Дунай, Дністер, Бог, Інгул, Дніпро, Дніпровсько-Бузький водний шлях, Дін, Донець, Західний і Східний Маничі, Маничський водний шлях, Волго-Донський канал, Бя, Кубань, Волга, Каспійське море. Чорноморські річки Закавказзя. Чорноморські річки Туреччини. Загальні висновки. Література. Карта.

Ч.6.

А н а т о л ь О г і є н к о: КОМУНІКАЦІОННЕ ЛЕТУНСТВО В ЧОРНОМОРСЬКОМУ ПРОСТОРІ. Сучасний стан і можливості розвитку. Варшава 1941. /31x22/, стор. 32 і 2 схеми. На правах рукопису. Ціна 3 зл.

З м і с т: Характеристичні прикмети летунської сполуки. Швидкість перелету. Розклад летів. Незалежність від профілю терену. Згідність з політичними впливами. Головні магістралі Європи. Летунські лінії в Європі. Летунські лінії Балканських держав /Туреччина, Греція, Болгарія, Югославія, Румунія/. Летунська комунікація СРСР. Летунські лінії УРСР. Кошти. Майбутність на українських теренах. Висновки. Література. Схеми.

Ч.7.

І в а н Ш о в г е н і в і В а л е н т и н С а д о в с ь к и й: УКРАЇНСЬКИЙ ЧОРНОМОРСЬКИЙ ІНСТИТУТ. Програма діяльності. Варшава 1941 /31x22/, стор. 20. На правах рукопису. Ціна 1 зл.

З м і с т: 1. Проф. І. Шовгенів - Загальний план праць Українського Чорноморського Інституту. 2. Проф. В. Садовський - Програм економічно-географічного вивчення Чорноморського простору. 3. Видання Українського Чорноморського Інституту.

Ч.8.

Д р і й Л и п а - Л е в Б и к о в с ь к и й: ЧОРНОМОРСЬКИЙ* ПРОСТІР.
Атлас. Схеми рисував Ст.З. Варшава 1941 /31х22/, стор.48. На правах рукопису. Ціна 10 зл.

З м і с т: Передмова. 1.Чорноморський простір. 2.Україна. 3.Кавказ. 4.Іран. 5.Туреччина. 6.Греція. 7.Болгарія. 8.Угорщина. 9.Югославія. 10.Румунія. Послівя. Література. Видання Українського Чорноморського Інституту. До тексту додано 10 схем.

Ч.9.

Д м и т р о Н е с т е р е н к о: ОРГАНІЗАЦІЯ АДМІНІСТРАЦІЇ МОРСЬКИХ ПОРТІВ УКРАЇНИ. /31х22/, стор.34. На правах рукопису. Ціна 5 зл.

З м і с т: П е р е д м о в а проф.І.Шовгенова. 1.Загальне. 2.I Інстанція - Управа порту. 3.Навігаційний персонал. 4.II Інстанція - Дирекція Морських Портів. 5.III Інстанція - Департамент Морських Портів України. 6.Зіставлення кількості персоналу і корабельного тону. 7.Особові справи. 8.Приділ кораблів для транспорту, справи руху. 9.Портова поліція. 10.Будова і ремонт кораблів. 11.Направа портів і урядження. 12.Господарчі справи - інтендантура. 13.Бюджетові й економічні справи. 14.Організація праці сезонних робітників. 15.Закінчення.- Література. Видання Українського Чорноморського Інституту. Додаток: 3 схеми.

Ч.10.

Ч о р н о м о р с ь к и й з б і р н и к. Книга перша./31х22/. 1942. стор.68 і 1 схема. На правах рукопису. Ціна 10 зл.

З м і с т: 1.Л.Биковський: Великодержавні проблеми України. 2.Ю.Липа: Емоційні первні в чорноморському світогляді. 3.М.Плечко: Українська Гетьманська флота 1918 р. Стислий нарис. 4.П.Силенько: Мангуристанська Україна. 5.М.Ковальський: Дещо про турецькі коріння в українській мові. 6.Видання Українського Чорноморського Інституту. 7.Видання Українського Океанічного Інституту. Додаток - схема.

ВИДАННЯ УКРАЇНСЬКОГО ОКЕАНІЧНОГО ІНСТИТУТУ.

Досі вийшли:

Ч.1.

Л е в Б и к о в с ь к и й. ВЕЛИКОДЕРЖАВНІ ПРОБЛЕМИ УКРАЇНИ. 1942 /30х20/, стор.23 і 1 схема. На правах рукопису. Ціна 3 зл.

